

Met de Vrienden naar James Ensor en Cindy Sherman.

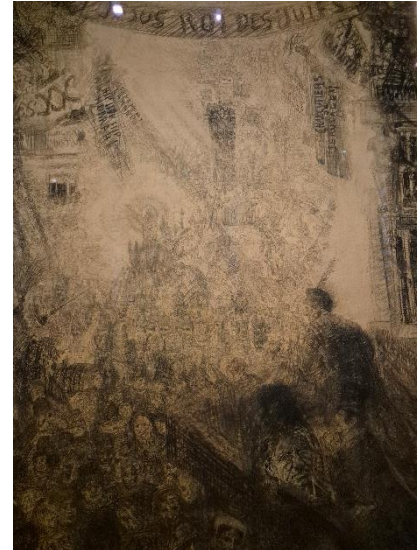

Op 18 oktober 2024 bezochten de Vrienden van de Academie met een 45-tal kunstliefhebbers de toptentoonstelling *Ensor. Stoutste dromen* in het KMSKA. De expo in het kader van het Ensorjaar legde een aantal nieuwe verbanden bloot tussen Ensor en de internationale avant-garde van zijn tijd. Herwig Todts, de conservator van deze expo plaatst Ensor in het

centrum van de Belgische avant-garde. Hij laat zien hoe Ensor evolueert van realistische burgerlijke taferelen ('*Russische muziek*' of '*De Oestereetster*') naar een impressionistisch kleurenpalet ('*Christus bedaat de storm*' of '*Adam en Eva uit het aardsparadijs verdreven*'). En nog verder evolueert James Ensor naar een expressionistisch vorm - en kleurgebruik om zijn skeletten en maskers te schilderen. Al deze fasen in zijn picturale evolutie worden getoetst met de werken van zijn tijdgenoten. Ze laten zien hoe de anarchistische Ensor deze internationale tendensen oppikt, maar wel zeer eigenzinnig verwerkt tot een heel eigen universum.

Voor elke periode van de ontwikkeling van Ensors oeuvre zie je op deze expo topwerken van avant-garde tijdgenoten. Eduard Manet, Claude Monet, August Renoir, Odilon Redon, Edvard Munch, Emile Nolde maar vaak ook minder bekende namen passeren de revue en vormen een visueel referentiepunt voor de werken van Ensor. Thema's als dronkaards, citroenen in een stilleven, carnavalsoptochten, verzoeken van de heilige Antonius, de val van de opstandige engelen, Adam en Eva uit het aards paradijs verdreven, een Christushoofd als man van smarten, chinoiserieën... maakt hij tot onderwerp van zijn schilderijen.

Als een spons absorbeerde Ensor de meest uiteenlopende schilderstijlen. Hij radicaliseert ze en vermengt het griezelige met het grappige, het akelige met het koddige. Zijn religieuze taferelen zijn eerder een persiflage van middeleeuwse helletaferelen. De macabere iconografie van de Hel, typisch fin de siècle, heeft Ensor helemaal naar zijn hand gezet. Vandaag is het motief van het masker onbetwistbaar zijn opvallendste bijdrage aan de moderne kunst.

Drie gidsen loodsten ons door de tentoonstelling en legden elk eigen accenten. Met de museumkaart is zeker een tweede gratis bezoek aan te bevelen om enkele unieke bruiklenen nog eens van dichtbij te bekijken en weg te dwalen in de fantastische wereld van Ensor.

In de namiddag bezochten we – voor velen het eerst – het fotografiemuseum in Antwerpen. De 70 - jarige Cindy Sherman beschouwt men vandaag als de belangrijkste vrouwelijke fotografe van de VSA. Het was dan ook een hele eer voor het fotomuseum om met deze kunstenares uit te pakken in het kader van het Ensorjaar. Heel haar leven zal Cindy Sherman zichzelf fotograferen. Ze kreeg in de beginperiode enkele opdrachten uit de modefotografie (bv. Vogue) maar de provocerende modebeelden van Sherman werden in het modewereldje van die tijd niet naar waarde geschat. De ‘verontrustende’ modebeelden zette ze eigenzinnig naar haar hand; echt mooi kun je ze niet noemen. In een eigen atelier met decors, kledingstukken, pruiken en make up was zij het enige model. De expo begint met een aantal ‘stills’ van filmpjes uit haar jongste periode. In de jaren 70 was fotografie nog geen kunstvorm. Je ziet haar in verschillende poses en in outfits in zwart-wit beelden. Door zich telkens te vermommen en te verkleeden maakt ze aan de lopende band clichébeelden van de Amerikaanse maatschappij.

Het tweede deel van de expo heeft als titel Anti-fashion en hier gaat Sherman in kleur verder met het uitvergrooten van stereotypes tot in het groteske en absurde. Aanvankelijk ensceneerde ze dit alles nog in haar studio, maar weldra gebruikt ze ook fotoshop en hanteert ze digitale technieken om zeer kleurrijke beelden te maken. Onze vastgeroeste ideeën over gender, schoonheid en veroudering stelt ze in vraag.

Je ziet dus ook een Cindy Sherman als man verkleed of Sherman als een oudere dame die er perse ‘jong’ wil uitzien. Het is een uitgebreid fotografisch onderzoek hoe vrouwen in de jaren 80 of 2000 in de media worden voorgesteld. Ze worstelen met hun identiteit; ze nemen telkens bij een nieuwe ‘vogue’ nieuwe ‘looks’ aan. Ze verschuilen zich achter een laag maskara en camoufleren hun ouderdom. Cindy Sherman geeft zelf heel weinig duiding of uitleg bij haar werk. Na het bekijken van deze kritische en soms grappige tentoonstelling stelt zich wel de vraag hoe Cindy Sherman er in het ‘echt’ zou uitzien, wie ze echt is. Je kan haar vandaag volgen op Instagram waar ze beelden blijft maken. Deze fototentoonstelling was voor velen een heel interessante, kritische reflectie op onze - misschien wat te vanzelfsprekende – beeldcultuur en onze huidige maatschappij.

Het was een goed gevulde dag. Ter herinnering toch nog even vermelden dat er ook in het Modemuseum en het Museum Plantin-Moretus twee expo’s van het Ensorjaar lopen.

Guido Van den Bogaert